

GAZETA TRANSILVANIEI

991
Onor. Biblioteca Universității
SIBIU

PROPRIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRAȘOV
Apare de două ori pe săptămână prin îngrijirea
unui comitet de redacție.
Atelierele tipografiei „Astra” Tf 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 3.

STEAG RIDICAT LA
1838
GHILBARITIU ȘI SFINȚIT DE LUPTELE PURTATE SUB CUTELE LUI
DE ATĂȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU MUREȘENII

HED. UNISTRATA
B-dul BEGH. Nr. 12 Tf. 1513
Abonamentul anual și Societății lei 60
Anunțuri și reclame

Nr. 92 Inreg. Trib. Brașov S. II No. G. II. 71/942

26 Noembrie 1942

anul 105

„Lembergul este al nostru”

de V. Brantse

Era în toată războiului mondial. Puhoiul rusesc se abătuse asupra monarhiei austro-ungare, străbindu-i granițele „nilenare”. Lembergul asediat rezista cu îndârjire. Și nu știu cum se făcu că în toată asedului se porni un suon în orașele Transilvaniei ca populația să manifesteze pentru rezistența dela Lemberg. Pe semne se dăduse vreo luptă hotărâtoare.

Am trăit aceste vremuri în inima Banatului, în Lugoj. Din păcla amintirilor din copilărie mi se desprinde cu intensitate acest eveniment. Oficialitatea era specializată în asemenea organizări.

Câteva ordine scrise și verbale și coloane de manifestanți răsăreau ca din pământ, îndreptându-se spre „Comitat”. Localul prefecturii era iluminat feeric. Câte două lumânările, așezate simetric în fiecare geam, îi dădeau un aspect impozant. Tot în acest chip se înfățișau casele din piață și din străzile pe unde avea să treacă convoiul.

Palatele evreilor — căci ei erau proprietarii din centru — își iluminaseră firmele. „Cănele negru” și diferite soluri de „mățe” răsfrângeau lumine orbitoare.

Dar fierberea Românilor atinsese culmea la vestea că însuși „Prota” va trebui să vorbească în numele populației.

Biată populație românească! Impunită, prigonită, expusă la șicane, umiliri și închisoare. Sufletul mulțimii clocotea de nerăbdare. Lembergul era al nostru. Lozinka flutura pe buze: **Lemberg a mienk.**

În seara aceea de frenezie patriotică, multe case românești au închis ostentativ obloanele ca să nu pătrundă în liniștea tihnită a căminului strigătele mulțimii, silite să manifesteze pentru o cauză străină și dușmană nouă. Multe gânduri au străbătut cu sete culmile despărțitoare ale Carpaților și îndreptate cucernic spre soare-răsare au întrezărit mult așteptata zi a desrobirii.

Și parcă o mână a destinului a regisit din culise această sărbătoare. Aerul vibra încă de urale, lumânările fumegau, lozinka ne stăruia obsedant în urechi și Lembergul căzu! Oficialitatea prăznuise, fără să vrea, căderea lui.

Am purtat ani mulți în suflet, fără să-i pricep semnificația, acest chiot de triumf al unui stat pe marginea prăpastiei: Lembergul este al nostru. Astăzi, în lumina introspecției, îi prind adâncă semnificație. Și nu numai atât.

Totul îmi reamintește lozinka din copilărie: **Lembergul este al nostru!**

Vâlsan și Transilvania

de prof. I. Simionescu
Președintele Academiei Române

Numit profesor la Universitatea din Cluj, Gh. Vâlsan a plecat cu un entuziasm adânc; sentimentele ce-l stăpâneau, dorul de muncă hotărâită, de bună samă se puteau asemăna cu ale descălecătorilor culturali ardeleni, chemați la universitățile din Principate.

Deși cu sănătatea șubredă, însuflețirea i-a fost atât de puternică încât prin o voință continuă a făcut minuni.

Nu e locul a insista asupra lucrărilor sale de specialitate.

Ele, toate, poartă pecetea rigurozității științifice, a observării pătrunzătoare, dar mai ales a unei îmbrăcămînți atât de alese, încât pot fi citite cu plăcere, înțelese și de nespecialiști. Avea rarul dar ca din amănunte să tragă liniile principale conducătoare, dintr'un material să clădească o formă cu aparență simplă, atractivă.

Lasând laoparte opera sa de savant, ce va rămânea prin strictețea ei, cu prea puține adaosuri dela cei care-l vor urma, ceea ce-l caracterizează ca profesor este darul de a ști să atragă sufletește pe elevii săi, transmitându-le din înflăcărarea proprie, molipsitoare.

În pușinii ani cât a funcționat la Cluj, a știut astfel să creeze o pleiadă de tineri cercetători, care

căpătând indemnul și orientarea dela el, au continuat în direcția gândului călăuzitor al profesorului lor. Le-a imprimat o direcție, aceea de cercetare, nu numai a formelor terestre, cât mai mult a vieții poporului român din Transilvania.

Indemnului lui se datorește cunoașterea vieții stânelor, așezările omenești de care se leagă arhaica temelie a manifestațiilor noastre etnice. Lucrările d-lor S. Opreanu, L. Someșan, T. Morariu, E. Precup sunt toate importante și lămuritoare contribuțiuni la amănunțita cunoaștere a păstoritului, după cum lucrarea documentată a d-lui N. Dragomir relevă exemple grăitoare de puterea de expansiune a Românilor în legătură cu păstoria.

Adunându-și colaboratori harnici și pricepuți dintre elementele ardeleni atrase de magia profesorului, Gh. Vâlsan ajunge să scoată una din revistele cele mai serioase de Geografie ce au apărut la noi (Lucrările Institutului de Geografie al Universității din Cluj), cuprinzând opere temeinice asupra întregului pământ din Apusul Carpaților.

În afara activității sale intense

— Continuare în pag. 3 —

„Astra” în trecut

de I. Bozdog

Din opera uriașă realizată de „Astra” în cursul celor 81 ani de propagandă culturală și națională în numărările și greu încercatele sate ale Ardealului, se ridică la valoare simbolică mai ales înfăptuirile ei practice, între care un loc de mare importanță deține Muzeul. În acesta s'au concentrat toate relicviile sfinte ale trecutului nostru, devenind astfel cartea grăitoare a tuturor marilor momente naționale.

Năzuințele „Astreii” pentru susținerea și propagarea culturii românești au fost mereu îngreunate, iar lupta ei pentru dreptul la limba națională în școală, biserică și viață particulară, — drept natural, de care nimeni n'ar avea voie să se atingă — se poticnea la fiecare pas de concepții și atitudini ca cea exprimată la 10 Sept. 1912 de ziarul „Budapesti Hirlap”, care preamărind episcopia de Hajdudorogh, proaspăt înființată, o numea: *un tun străbitor de naționalități*, sau de exclamații dureroase ca cele ale vicarului aceleiași episcopii *Jaczkovits Mihály*, care spunea unui ziarist: „Am rămas uluit, auzind că copiii valahi se roagă încă în limba valahă”.

Concepția aceasta nu era ceva izolat sau a unor patrioți prea înflăcărați și intoleranți, ci era o concepție de stat, de care trebuia să se țină seamă în toate împrejurările și de către toate guvernele. „Din punct de vedere al politicii de stat maghiar, „cultura română” nu se poate încadra nici decum în ideea de stat maghiar, căci la noi nu poate fi decât o cultură ungurească. Din punct de vedere al politicii de stat numai cea direcție este corectă, care și-a fixat ca țel să apropie cât mai mult pe naționalități de noi. Dacă se va permite ca la noi cultura să se subdividă după naționalități și să se desvolte liber, atunci cultura națională, și în primul loc cea română, va fi cel mai puternic mijloc al înstrăinării, al izo-

Continuare în pagina 3-a

FOILETONUL
„GAZETEI TRANSILVANIEI”

„Pescarul” și probele dela începutul veacului nostru

de Ion Gherghel

Ajungând în pragul veacului al XX-lea dăm, — în epoca literară a Lucăfărilor, — și peste câteva probe de maturitate literară în talmăcirea acestei balade.

La 1899 se împliniseră 150 de ani dela nașterea lui Goethe. Iosif Vulcan, conducătorul revistei *Familia*, este singurul care s'a gândit la comemorare, dedicând „drept omagiu de pietate întreg numărul... memoriei marelui poet”. Toți cei dela *Familia* s'au dovedit înțelegători de soarta operelor lui Goethe, care... „nu mai este exclusiv al Germa-

nilor, ci fiind un geniu universal, este al tuturor popoarelor din univers, pentru că a pătruns la toate unde a găsit măcar un început de literatură”.

Între altele, apărui în acest an comemorativ și o travestire a baladei *Pescarul*. Autoarea, Maria Cioban, e nevoită să introducă multe idei străine de original, întrucât își alesese o structură strofică cu totul diferită, redând prin versuri ceva mai scurte și mult mai numeroase cuprinsul, devenind astfel mai mult o adaptare la acest motiv poetic, decât o talmăcire. Cu toată pro-

lixitatea, limba rămâne însă destul de curgătoare. Acesta e poate singurul merit al traducerii din care spicuiul strofa finală:

Se sbate apa 'n valuri,
Pictorul gol îl prinde,
Iar inima lui jună
D'un dor nebun s'aprinde.
Ea-i cântă lin și dulce
Și dulce ea-i vorbește
Ș-atât a fost de dânsul
În mare el grăbește.
Mai dus de ea pe brațe,
Mai lunecând tăcut,
S'a cufundat în apă
Și nu s'a mai văzut.

Abia trec doi ani și apare, la 1901, în aceeași revistă dela granița de Vest a pământului românesc, o traducere scrisă într'o formă de versificație corectă și într'o limbă curată și frumoasă. E întâia încercare românească remarcabilă, ce izbutește să se apropie binisor de farmecul modelului. Mlădieria deplină îi lipsește, pe alocuri, și aceste pres-

Abonaților

le aducem aminte că nu trăim din subvenții.

INSTANTANEE

Mormântul blestemat

O fată tânără, ce fusese în serviciul meu câteva zile, iar apoi când cu cedarea teritoriilor a plecat în comuna de unde venise, mi-a povestit cele ce urmează. Era un tip ciudat copila aceasta de 15 ani. Avea în ochii ei negri ceva parcă din melancolia înserărilor de seară.

În comuna Okland (sună ca și cum ar fi dincolo de ocean, deși e numai la câțiva zeci de km. departe de aci) a trăit, cu mai mulți ani înainte, un notar ungar. Numele nu l-au putut reține. Era om foarte rău acest notar. Făcea tot felul de mizerii poporului, îl persecuta de câte ori putea și nu-i ierta nimic niciodată. În felul acesta făcuse omul avere frumoasă, dar era urât și blestemat de toți. Avea două fete pe care n'a apucat să și le mărite, iar soția lui, o femeie blândă și evlavioasă, încerca zadarnic să-l aducă la sentimente mai bune.

Astfel, când se îmbolnăvi el și nu mai era nădejde de-a fi salvat, i povătuși soția să chemă pe țărani și să le ceară iertare pentru răul ce l-a făcut. Notarul i-a răspuns înfuriat că nici prin gând nu-i trece așa ceva, poate ei să-i ceară lui iertare. Așa a trecut în lumea umbrelor, fără să murmure o rugăciune, fără a se pocăi cât de puțin. În ziua când era să fie înmormântat, cerul a fost senin ca lacrima până în clipa când se porni convoiul spre cimitir. Atunci s'a deslănțuit o furtună năpraznică, cu vânt, cu trăsnet și ploaie torențială, încât n'a mai putut nimeni să înainteze. Cu foarte mari sforțări cioclii l-au putut duce și depune pe marginea gropii, unde l-au lăsat până a doua zi. Pe mormântul lui soția devotată l-a sădit tot felul de flori. Florile s'au uscat toate. Un fir de iarbă nu creștea pe țărâna aceea blestemată. Un monument mareț de marmoră albă strălucia la câmpăi. În jurul acestei pietre, chiar în ziua când se împlini anul dela moartea lui, vizitatorii matinali ai cimitirului văzură încolăcit un șarpe mare, negru. Nu era un șarpe viu, cum crezută ei la început. Dar nici nu s'a putut îndepărta de-acolo cu niciun mijloc, cu nicio unealtă. După un an dela această întâmplare șarpele se încolăci încă odată în jurul marmorei. Și așa un inel nou apărea în fiecare an, spre groaza oamenilor din sat și rușinea familiei. Aceasta s'a gândit să îndepărteze monumentul, înlocuindu-l cu altul de marmoră neagră. Care nu le-a fost însă mirarea când a doua zi dimineața găsiră șarpele la locul lui; de data aceasta însă era alb.

În ce privește familia mortului se spune că n'a scurta vreme a scăpătat. Fetele, deși cu carte, ou ajuns să slujească pe la străini. Piața de pe mormânt a fost — se zice — ridicată de către oamenii de știință și se păstrează într'un muzeu.

Aceasta ar fi povestea, dacă n'o fi cumva ceva mai mult decât poveste.

Ecat. Pitiș

Spicuirii

din dicționarul greșellor noastre de limbă

de Ax. Banciu

XLIII

Sunt aproape două decenii de când cetisem într'un ziar fraza:

„Din cauza sărbătoarei de azi — Sf. Ilie — toate autoritățile publice și instituțiile de credit n'au lucrat.“

Nu-i dădusem atunci prea mare atenție, atribuind-o unui străin de neamul nostru. Mi-o copiasem totuși, mai mult din obiceiul de a-mi nota, atunci ca și azi, tot ce ceceam-mi pare contrar firii limbii românești. Cu vremea, am constatat însă că această construcție nu e un caz izolat — cum crezusem — ci că ea face parte din felul de a se exprima al multor profesioniști ai condeiului — unii, cu stagiul îndelungat în scrisul cotidian.

Cităm:

„Iată pricina pentru care toate instituțiile noului stat nu și-au putut asigura o viață reală.“ (N. Ionescu în Cv. dela 3 VII 1930 p. 1, c. I.) În loc de: *nicio instituție a noului stat nu și-a putut asigura etc.*

„Măne... toate școlile primare și secundare nu vor ține cursuri.“ (N. Rom. 22 V 1932 p. 4, c. 6). În loc de: *nicio școală... nu va ține cursuri.*

„Această viață specifică parlamentului românesc are ritualul ei, dela care, în cursul deceniilor, toate grupările politice nu s'au abatut mai nici odată (C. Argetoianu la Cameră. Cv. 29 VIII 1932 p. 5, c. 4). În loc de: *nicio grupare p. nu s'a abatut.*

„Toate vasele de războiu nu pot intra în port decât pe la Est.“ (Cr. 11 II 1942 p. 5, c. 2) În loc de: *nici un vas de războiu nu poate intra.*

„În Italia, toți cetățenii, membri ai comunității, nu pot lucra decât în ordinea și către (!) țelurile stabilite de Stat.“ (E. P. în Univ. dela 6 VI 1941 p. 2, c. 8).

„Toți Egiptenii și toți străinii din Egipt să nu-și piardă cumpătul“ — a spus Nahas Pașa (Cr. 27 VI 1942 p. 7, c. 5).

Fraza are alt înțeles în românește decât cel pe care crede autorul a i-l fi dat. (Nici un Egiptean și nici un străin să nu-și piardă cumpătul), anume că: o parte dintre Egipteni și străini poate să-și piardă cumpătul, dar să nu și-l piardă toți.

Acest înțeles devine mai învederat în topica următoare:

Să nu-și piardă cumpătul toți Egiptenii și toți străinii.

Alte citate:

„Toți nu cunosc decât somnul dă-tător de forțe noi pentru a doua zi“ (Cr. 2 VII 1942 p. 3, c. 4).

„Pentruce nu toți primarii n'au mers pe drumul realizărilor trasat de...?“ (Univ. 23 X 1942 p. 6, c. 1).

Ca să nu plictisim cetitorii, ne mărginim la aceste citate, din cele pe care le avem, — suficiente, credem,

*) Viitorul, 22 VII 1926 p. 3, c. 1.

pentru a ne îndreptăți afirmația de mai sus.

Sunt, adevărat, și cazuri când pronumele (numeralul) nehotărît toți, toate nu încalcă drepturile pron. nehot. negativ niciun, nicio. D. p.:

Toate cele văzute n'au fost decât iluzii optice.

Toate argumentele invocate n'au putut să-l abată dela hotărîrea luată.

— Toți ați fost de față?

— Toți n'am fost, dar n'au lipsit mulți.

Sunt cazurile când vrem să accentuăm că nu e vorba de toți (toate) fără excepție, ci numai de o parte din totalitatea lor (cazul ultim), sau când acest pron. (numeral) nehotărît, deși subliniat, nu exclude posibilitatea existenței și a altor cazuri pentru care afirmația formulată cu toți (toate) să nu mai fie valabilă. (Cazurile penultime și altele de felul lor ca: Nu-i tot aur ce lucește. Nu se mânăncă tot ce sboară. Nu toate scuzele sunt acceptabile).

În cazul frazei cu primarii, e evidentă deosebirea de înțeles între: Pentruce n'au mers toți primarii? etc. (cum trebuia spus) și: Pentruce n'a mers nici un primar? ..

Tot cu forma negativă a verbului (predicativului) se întrebuințează și pron. neh. *nimenea, nimic*. D. p. *Nimenea n'a îndrăsnit să-l contrazică. Nimic nu mă supără* mai mult ca minciuna.

Așa vorbește Românul. Românul nediplomat. Căci cel care grăiește „pe politică“, își acordă, cu dela sine putere, dreptul de a modifica legile vechi și de a impune legi nouă. El poate grăi, cum nu grăiește nici un Român care nu și-a învățat din gazete limba părintească.

„Atrag atenția Exc. Voastre asupra faptului că propunerea ungară... ar ținde la nimic altceva decât la crearea sub o altă formă a unei instanțe analoge Tribunalului mixt dela Paris etc. (Cr. 1 IX 1928 p. 6, c. 3), — se spune într'o notă a Min. de Externe român către cel maghiar.

Iar un censor provincial, în mâna căruia se potrivește condeiul ca mănăușă în laba ursului, în loc să spună: Cutare... a fost în imposibilitate de a rezolva vreuna din problemele românești ale orașului nostru; sau, întrebându-l pron. neh. *nici una*: Cutare... n'a avut posibilitatea de a rezolva nici una din etc. — el spune: „(Cutare) a fost în imposibilitate de a rezolva nici una din problemele rom. ale orașului nostru“. (Carp. 2 VII 1929 p. 1, c. 2.

Și de ce n'ar spune-o?

Cine-l oprește?

Respectul de pravilele limbii?

Intr'o vreme când nici valori mult mai mari nu se mai bucură de respect?..

PREDICI ÎN PUSTIU

Cel mai mare noroc și nenoroc

După o legendă germană, citită cândva, unui consilier dela curtea imperială îi mergea minunat. Orice pas îi era urmărit de noroc și toate îi mergeau în plin. Sfatul său era cel mai prețuit, copiii săi cei mai frumoși și bine crescuți, moșia sa era dată model pe țara întreagă, servitorii săi cei mai cinstiți din împărăție, soția sa cea mai bună gospodină. Odată, la o baie, îi ieși inelul din mână și în loc să se dea la fund, atâta era urmărit de noroc, îl văzu plutind, spre uimirea tuturor, deasupra apei.

Consilierul se îngălbeni, simțind că, odată cu asta, s'a terminat perioada norocului. Într'adevăr, încă a doua zi venură gardienii împărăției și-l duseră la închisoare, căci ajunsesse la urechile împăratului fel de fel de svonuri de furt și înșelătorii cu privire la acest ministru al său, până acuma așa de norocos. Ajunsesse, în temniță, în cea mai neagră mizerie și nenorocul îl urmărea așa de mult, că odată, după ani de zile, după ce soția lui obținuse permisia să-i aducă o mâncare mai hrăitoare, până ce schimbă câteva vorbe cu familia lui, șoarecii venură și-i mâncară ceea ce soția îi adusese cu atâta oboseală și cu atâtea intervențiuni. Dar omul nostru în loc să se întristeze se bucură, căci înțelesese semnul Dumnezeu, că adică acest cel mai mare nenoroc care puse vârf la toate întâmplările nenorocoase ce au dat peste el în timpul din urmă, înseamnă terminarea perioadei de suferințe. A doua zi împăratul convins de nevinovăția ministrului său, băgă în temniță pe prigonitori și ponegritori, îl scoase din închisoare și iarăși lui pus în toate onorurile lui, care acuma erau, după pedeapsa nemeritată, și mai strălucitoare.

Legenda e cu tâlc. Nu te bucura prea mult când îți merg toate bine, căci într'o bună zi va veni nenorocul. Nu te întrista prea mult când toate îți merg prost, când te paște nenorocul, când ești ghinionist în tot ce întreprinzi, căci va trece odată și această perioadă de nenoroc.

Vieța noastră însă nu-i niciodată așa cum o zugrăvește legenda. Nu ai o perioadă de mulți ani de noroc, ca apoi să urmeze o altă lungă perioadă de nenoroc.

Ceea ce trebuie necondiționat să reținem din legendă este faptul următor: Nu te lăsa răpit nici de noroc, nici de nenoroc; niciunul, nici altul nu are cetate stătătoare pe acest pământ. Dar mai are o greșală această legendă. Nu accentuează, că numai credința'n Dumnezeu, singură ea, este în stare să îndulcească și norocul și nenorocul în așa mod, că să nu fii copleșit de povara lor. Ea singură îți dă măsura convenită ce trebuie să păstrezi, și când te bate norocul, și când te bate nenorocul.

Dr. M. Suciu-Sibianu

tațiuni meritoase a lui Vasile Popovici. Dar la niciun tâlmăcitor din veacul trecut nu am întâlnit versuri ca acestea:

Cumplit viaa al mării val,
Pe mal sta un pescar;
La undiță privea tăcut,
Uitând de chin și amar.
Și cum stătea și cum pândia,
Un val se despărți,
Și din al mării sin adânc
O zîă se ivi.

*

Nici veacul nostru nu ne-a adus numai prestațiuni de merit literar. Astfel slabă, cu păcate de rimă, rămâne traducerea lui Ioan Băilă, apărută la 1902 într'o broșură; confuză și stângace cea publicată în *Ramuri*, la 1907, de către I. M. Marinescu. *Neamul Românesc Literar* ne aduse, la 1912, încercarea lui Ion Sân-Giorgiu, care se străduiește să afle calea de mijloc între traducerea liberă și cea textuală. (La 1935 și supune tâlmăcirea unei revizuirii ra-

dicale, în antologia sa „Lirica lui Goethe“, însă modificările nu contribuie la ridicarea valorii literare, ci, dimpotrivă, sunt în cele mai multe versuri în detrimentul textului anterior).

În același an (1912) mai apăru, în revista *Cosinzeana*, traducerea lui A. Graur, scrisă într'o limbă curgătoare, dar cu devieri prea mari dela textul original.

*

Astfel se pregătește, încetul cu încetul, climatul spiritual necesar pentru făurirea unei traduceri a baladei *Pescarul*, care să fie vrednică de a figura într'o antologie. Autorul ei este poetul I. U. Soricu. *Cosinzeana* dela 1914 ne surprinsese cu acest valoros produs literar din domeniul tâlmăcirii. Urmăriți cu atenție deplina libertate în expresii și, în același timp, respectarea, în linii mari, a sferei de idei și sentimente în original:

Vuia în larg spumosul val
Și tânărul pescar
Privea la undiți de pe mal
Cu gândul dus hoinar.
Și cum privea, uimit zări
Că valul s'a deschis,
Și-o fată 'n fața lui veni
Frumoasă ca din vis.

Ea-i cântă lin, ea-i cântă blând:
„Voinice, cum te 'nduri,
Cu gând hain, cu lacom gând,
Pe feții mei să-i furî?
De-ai ști tu ce plăceri din rai
Sub valuri eu ascund,
De-apururi ai voi să stai
În caldul apei fund.

Nu iese sfântul soare 'n zori
Din ape sus pe cer?
Și luna plină de fiori
Și plină de mister?
Au nu te 'ndeamnă cerul meu

Spre mine să te-abați,
Și nu te 'ndeamnă chipul tău
Adâncul să-mi străbați?“

Vuește valu 'n larg cu zor
Pescarul a plecat
De parcă draga lui cu dor
La ea l-ar fi chemat.
Ea-i cântă lin, ea-i cântă blând,
Iar el s'a dus tăcut,
Și valul l-a cuprins curând
Și nu s'a mai văzut.

Desăvârșită nu-i nici această frumoasă tâlmăcire poetică a lui Soricu. Unele inadvertențe de sens nu i se pot trece cu vederea. Oricum însă ea ne aduce aminte de înțeleptul sfat ce ni l-a dat odinioară Gheorghe Barițiu: „Pe poeți.. e de dorit... să-i traducă iar numai poeți!“

Dilema Franței

de A. A. Mureșianu

Joseph de Maistre scria odată, făcând aluziune la dușmănia seculară dintre Franța și Anglia, între altele: „Singuratic destin al acestor două mari popoare care nu se pot lipsi de a-și căuta prietenia și a se urî în același timp... Dumnezeu le-a așezat față în față, ca pe doi îndrăgostiți care, pe de o parte se atrag, iar pe de alta se resping, căci el sunt în același timp și dușmani, și rude”.

N'a fost tot așa și cu relațiile seculare dintre Franța și Germania?

Ca și Normanzii de germanică origine care, stabilindu-se în Franța și-au însușit cultura și chiar și limba ei și au trecut apoi canalul ca să transmită civilizația latină și descendenților Angliilor și Saxonilor, de aceeași rasă, care cutropiseră mai de mult insulele britanice, așa au năpădit și Francii germanici asupra Galiei romane pentru ca, după ce și-au însușit cultura și chiar și limba latină, să continue a le răspândi, cu lorța armelor, și între rudele lor de dincolo de Rin. N'a purtat Carol cel Mare, descendentul Francului Pipiu de Herstal, cele mai crâncene lupte cu triburile germanice dela răsărit și mai ales cu Saxonii pentru a-i supune civilizației mediterane și creștine? N'a dovedit acest întemeietor al primului mare imperiu confederativ al popoarelor germanice și romanice apusene că deasupra tuturor dușmăniilor trecătoare există o comunitate superioară de interes a tuturor popoarelor indo-europene?

N'a fost Napoleon I acela care a continuat, după o mie și mai bine de ani, opera lui Carol, reușind să restabilească pentru câțiva timp imperiul lui, dar punând la temelie lui pe lângă ideea și năzuința generală a nivelării civilizației, și principiul naționalității, aproape inexistent pe timpul împăratului franc.

Napoleon a mărturisit-o în repetate rânduri, în scrierile și comunicările lui că ocupând și supunând statele germane, dimpreună cu mândra Prusie a lui Frederic, el n'a urmărit nici umilirea, nici subjugarea și cu atât mai puțin distrugerea poporului german, ci dimpotrivă, reunirea lui într'un singur grup național, care să formeze, alături de celelalte grupuri de națiuni reconstituite, marea confederațiune unitară viitoare a Europei.

N'a unit el apoi împotriva dușmanului comun al Europei, împotriva împărăției asiatice a Moscovei, eforturile întregii Europe apusene? N'a unit el în campania din 1812 contra Rusiei ostile Franței cu ostile statelor germane? Și care dintre cugetătorii cu adâncă pătrundere istorică de astăzi se mai poate îndoi de contribuția geniului latin al lui Bonaparte la renașterea, unirea și mărirea poporului german?

Astăzi ne găsim în fața unui reflux al istoriei, al inversării rolurilor celor două mari națiuni. Cauza actualii acțiuni războinice a Germaniei n'a fost dorința de subjugare a Franței, ci imboldul instinctiv și subconștient pentru înlăturarea primejdiei comune de care sunt amenințate popoarele de veche civilizație europeană, din partea monstrului anațional și incolor bolșevico-asiatic dela răsărit și din partea hegemoniei industriale și comerciale, maritime și coloniale anglo-americane.

N'ar constitui, deci, un paradox al istoriei văzând, în curând, armatele franceze luptând, ca și în 1812, alături de cele germane, iar acum și de cele italiene, române și spaniole, pentru distrugerea definitivă a monstruosului stat poliglot al Sovietelor, și pentru reorganizarea și înfrățirea Europei — și deci și a grupurilor etnice slave și neslave ale Rusiei — pe temelii principiului libertății naționale absolute a tuturor popoarelor ei.

Muzeul

de Ion Colan

Chiar dacă împrejurările nu sunt din cele mai favorabile, preocuparea există și, mai mult decât atât, necesitatea stăruie de ani, indicându-ne și posibilități tot mai sporite de realizare.

Pornind dela ideea unui *Muzeu regional al Țării Bârsei* — piatra de temelie a fost pusă de Asociațiunea transilvană „Astra” Brașov, acum câțiva ani — menținem cadrul, dar indicăm și alte căi de înfăptuire, formulând noi principii călăuzitoare.

Limitele muzeului inițiat de „Astra” se opreau la *specificul românesc al regiunii*. Aceasta a fost ideea de bază, socotită de noi, și azi, ca cea mai sănătoasă. Ar fi inutilă revenirea, întoarcerea din drum. Ceea ce facem acum, după trecerea câtorva ani de experiență, nu este decât o completare, sugerată chiar de experiență.

Principial Brașovul trebuie să fie convins de necesitatea unui *singur muzeu regional românesc*. N'am pus problema altădată, pentru că ni s'a părut natural să fie așa. Cu vremea ne-am dat seama că nu toată lumea este de acord cu acest principiu, de aceea precizăm: dacă și „Astra”, și Primăria, și Biserica Sft. Nicolae, și Liga Culturală, și Liceul A. Șaguna, și Arhivele Statului și mai nu știu care asociație sau instituție inițiază câte un muzeu, sfârșitul nu poate fi decât unul: Brașovul nu va avea niciodată un muzeu regional, ci mici colecții, (risipite pe diferite străzi), mai mult sau mai puțin

accesibile publicului, mai bine sau mai rău conservate. Eforturile ne vor fi continuu împrăștiate, cheltuielile de întreținere și conservare (există o foarte dificilă problemă a conservării colecțiilor de artă) mult mai mărite, fără ca scopul să poată fi atins.

Dacă se va ajunge la un perfect acord în ceea ce privește principiul, chestiunea proprietății diferitelor colecții nu poate constitui o piedecă, atâta vreme cât ambițiile de proprietate exclusivă sunt excluse. Fiecare instituție poate rămânea proprietara colecției depozitate în muzeul comun. Așa dar: nu o înstrăinare a unui bun, trecut într'un inventar și păstrat sub un acoperiș propriu, ci o simplă trecere a acestor bunuri în altă clădire, special amenajată, cu o specială destinație.

Nimeni nu se poate opune la crearea de săli pentru anumite colecții unitare din punct de vedere al cuprinsului, după cum se poate ajunge la o înțelegere, ca într'o sală să existe mai mulți proprietari, atunci când lucrările de artă au același caracter sau specific.

Ajungându-se la un acord principial între diferiții colecționari sau depozitari ai singuraticelor opere de artă, o singură dificultate mai trebuie învinsă: aceea a unui local propriu.

Intr'unul din numerile viitoare vom reveni.

„Din Țara Cățanelor Negre”

CASA

De-aici, din prispa ta, cât vezi, se'ntinde
Aceași zare molcomă și lină
Și cerul limpede ca o lumină,
La geamul tău și'n suflute s'aprinde.

În drumul lor neogoit, spre stele,
Toți moșii mei pe-aicea au trecut,
Pe fiecare'n parte l'ai văzut
Zăbind s'au încrunțat în vremuri rele.

Le-ai ascultat în nopți de veghe sfatul,
Când soarta greu îi blăstăma, amara,
Și suflutele ce gemeau ca para
Nădăduind că s'o'ndura împăratul.

Câți fost-au cei cărora le-ai știut
Învolburatul clocot de sub frunte?
Câți pragul și-au trecut ca să înfrunte
Același drum, în veci necunoscut?

Pe câți din cei ce și-au bătut în șoaptă
Să plece i-ai lăsat fără să le dai,
Din bruma ta o coajă de mălai
Și-o vorbă caldă ca o pâne coaptă?

În lemnul ros de carli și de ani
Și astăzi dai de urmele preasfinte,
Și'n duhul tău, senină și cuminte,
Stă toată omenia de țărani.

Mă plec în amintire și sărut,
Cu veacurile toate strânse'n gând,
Ca să te simt în mine tremurând,
Izbăvitoare prispa ta de lut.

Și-aștept prelung din vreme să aud,
Știutul ceas ce zăvorește porți,
În tine să m'amestec cu cei morți
Și într'o stea să ard la Năsăud!...

LUCIAN VALEA

Reviste și ziare

Tribuna dela Brașov, începând cu data de 21 Noemvrie c. are un nou prim redactor și redactor răspunzător: e D-l *Emil Boșca-Mălin*, demisionat din funcția publică pe care o deținea. În No. 483 1942 D-sa strecoară, în legătură cu această demisie, „O mărturisire” emoționantă.

Nu se va supăra, credem, nimeni, dacă o subliniem.

Vremea. XIV Nr. 675 din 22 Nov 1942, p. 5. O recenzie asupra unui studiu al lui Mircea Bogdan, *Andrei Mureșianu*. Semnează d-l Vasile Netea.

Bibliografie

C. D. Dumitriu. *România sub Carol I. și Ferdinand I dela 1877 - 1918*. Conferință. București, Tip. „Universul”, 1942, pag. 13.

Octav Desila. *Iubim*. Roman, vol. II. București. Edit. Cartea Românească, 1942, pag. 574.

Vălsan și Transilvania

de I. Sîmionescu

— Continuare din pag. 1-a —

la Universitatea din Cluj, ceea ce avu drept urmare ca în scurtă vreme, după româizarea ei, să se creeze un centru de studii geografice serios, care a atras atenția și învățaților apuseni, Gh. Vălsan și-a dat întreaga-i comoară a suflului său de bun român pentru îndreptarea atenției tuturor spre chestiunile generale ale Transilvaniei. Prin descrierile măestrite ale frumuseților ei naturale, prin vibrarea emoționantă asupra suferințelor milenare ale poporului transilvănean, un alt N. Bălcescu a apărut, prin el, în literatura noastră națională.

Dintre lucrările publicate în anii din urmă de către Ministerul Propagandei, ale lui Vălsan (*Siebenbürgen in einheitlichen Rahmen des rumänischen Staates und Bodens* (tradusă și în italianește); *Die Karpathen Wiege des Rumänentums* (și în franțuzește), prin suflul cald al patriotului, dar cu obiectivitatea riguroasă a omului de știință, reprezintă răspunsuri convingătoare insinuărilor răspândite de dușmanii noștri seculari.

Răpus în puterea vieții de o boală care mulți ani l-a ros fără ca cineva să bănuiască suferințele îndurate, după figura-i mereu senină și privirea-i blândă, cu o voință supraomenească a căutat să-și intensifice munca spre ceea ce-i era mai scump: Țara și Neamul.

Numele lui va rămânea veșnic legat de Transilvania, căci puțini ca el a pus atâta căldură sinceră pentru a o face cunoscută și pentru a se întovărăși aceluia care și-au dat toate ostenelile să arăte că Transilvania e partea din pământul românesc fără de care nu se mai poate închipui o Românie întregită. Așa cere fireasca plănuire a pământului carpatic, așa mai ales unitatea etnică a poporului de pe el.

„Astra” în trecut

de I. Bozdog

Continuare din pag. 1-a

lării și al separatismului dușmănos, care va lărgi acel șanț care este tras între noi și naționalități”. (A. Huszár, pg. 541).

Din aceste motive și pentru ca elementele vizibile ale luptelor pentru dreptul la viață națională proprie să nu se acumuleze într'un loc, nici să nu se păstreze urmele bătăliilor date de un neam pentru dreptul său natural de viață, se face următoarea propunere: „Muzeul „Astra” este în special primejdios, căci în el se adună mai mult elementele etnografiei și ale istoriei românești, care nutresc năzuințele Valahilor, iar partea istorică urmărește reînnoirea amintirii vremurilor jalnice, când sângele nostru curgea vale prin mâna lui Horia, Cloșca, Crișan și Avram Jancu” (Huszár pg. 547). Muzeul, deci, trebuie imediat închis și obiectele depuse la Muzeul Național din Capitală!

Azi, mai mult ca ori când, „Astra” are obligația morală și națională ca să adune toate urmele sfinte ale trecutului și ale prezentului atât de bogat în fapte mari și să construiască marea carte a vrednicilor neamului, pentru a fi de învățătură și călăuză generațiilor ce vor urma.

Calea ce o bate „Astra” — indiferent de răutățile mari ale oamenilor mici — este calea adevărată a neamului.

N. Cartoian

Mihail Kogălniceanu

Activitatea literară

Analele Academiei Române. Memoriile secției literare. Seria III. Tomul XI. Mem. 3. „Monitorul oficial și imprimeriile statului”. București. 1942.

de Aurel Marin

Ne-am ocupat, într-una din cronicile noastre literare din ultimul timp, despre vieța și opera lui Mihail Kogălniceanu, așa cum se desprinde din schița biografică a d-lui Andrei Rădulescu.

Am urmărit astfel strălucita activitate naționalistă a acestui cărturar de seamă care, mai presus de onorurile câte i s'au oferit de împrejurări dar și de meritele sale — nu este el acela care își retrage candidatura dela scaunul domniei spre a deschide drumul lui Cuza? — a pus interesele patriei.

Nu știm dacă din cele scrise de noi pe marginea involburatelor pagini ale d-lui Andrei Rădulescu, s'a putut observa și un îndemn dacă nu și o mustrare pentru oamenii ceasurilor de față.

Este evident însă că asemenea comemorări ale spiritelor alese ale neamului, în vremuri de grele încercări cum sunt cele prin care trecem, sunt binevenite, ele adunând conștiințele toate laolaltă, scuturându-le de toate vremelnicele patimi și amintind de suprema lege: salvarea ființei neamului prin aportul desinteresat al elitelor lui.

După ce am văzut vieța de sbucium, de izbânzi și de amărăciuni a acestui apostol al poporului românesc, să ne oprim o clipă la activitatea-i literară.

D-l N. Cartoian, autorul acestei comunicări, făcută în ședința comemorativă a Academiei Române dela 20 Iunie 1941, este titularul catedrei de Istoria literaturii române vechi, la Universitatea din București și unul dintre renumiții specialiști în literatura veche și comparată, din Europa.

Studiile sale erudite, asupra literaturii noastre dar și asupra literaturilor străine, i-au adus o faimă bine meritată și așa ne putem explica de ce o carte de strictă specialitate ca Istoria literaturii române vechi, tom. I, s'a epuizat în foarte scurtă vreme. (În treacăt amintim că al doilea volum din această prețioasă lucrare a și apărut la Fundația regală pentru literatură și artă).

Dar d-l N. Cartoian e și un asiduu cercetător al literaturii mai nouă, asupra căreia a publicat numeroase lucrări cu larg răsănet în lumea cărturărească.

Multă vreme uitată, activitatea literară a lui Kogălniceanu nu poate fi trecută cu vederea și d-l N. Cartoian arată că, mai mult decât atât, omul politic moldovean trebuie cunoscut și ca un scriitor care a dat o direcție nouă culturii românești din acea vreme.

Omul politic, istoricul și oratorul

din Mihail Kogălniceanu au lăsat în umbră, până în zilele noastre, o activitate care, deși redusă ca proporții, nu e mai puțin valoroasă și plină de adânci semnificații pentru tânăra cultură românească.

Iată cât de sintetic este prezentat scriitorul Mihail Kogălniceanu:

„Kogălniceanu, ca mai toți fruntașii scrisului nostru din epoca redeșteptării naționale, face parte din familia scriitorilor care, sub sugestia marilor romantici ai timpului și atrași de evenimentele politice ale țării lor, și au pus pana în slujba neamului. Infruntând samavolniciile cenzurii, care-i suprima continuu revistele, și urgia stăpânirii care-i impunea domiciliul forțat și-l închidea în mănăstiri, el a dus cu puteri sporite, până la capăt, lupta pentru triumful ideii naționale. A cunoscut taina marilor creatori de curente: să înțeleagă strădania contemporanilor săi și să dea expresie idealului care sintetiza tendințele tuturor: unirea țărilor românești”.

Dacă nu e urmărită în raport cu evenimentele timpului, activitatea lui Mihail Kogălniceanu nu poate fi înțeleasă, fie că e vorba de activitatea literară, istorică, etc.

Kogălniceanu nu împlinise 23 ani când, întors dela studii din Germania, caută să deschidă perspective nouă literaturii autohtone. Nu reușește să colaboreze cu Asachi, la *Alăuta românească*, dar, după ce și asigură colaborarea scriitorilor munteni, scoate singur, vestita de mai târziu, *Dacia literară*, în 1840.

Ce năzuia revista?

„Telul nostru e realizarea dorinței ca Românii să aibă o limbă și o literatură comună pentru toți”.

O luptă aprigă e pornită contra traducerilor și imitațiilor de tot felul.

Dacă în toate provinciile românești, literatura românească, națională, începuse a fi prețuită, („In Ardeal, *Foaia pentru minte, inimă și literatură* tipărea, chiar în anii 1838 și 1839, cântece poporane”), „niciunul din directorii periodicelor vremii, care umpleau coloanele publicațiilor lor cu știri

politice din alte țări și cu traduceri din literaturile străine, nici Asachi, nici Eliade, nici Barițiu, nu au văzut așa de limpede, cum a văzut Kogălniceanu, la acea răscruce de istorie românească, necesitatea de a valorifica sufletul național prin literatură”.

Pe atunci, Kogălniceanu dorea ca, în a sa *Dacia literară*, să vadă „scriitorii, moldoveni, munteni, ardeleni, bănățeni, bucovineni, fieștecarele cu ideile sale, cu limba sa, cu chipul său”, ceea ce patrioții veacului al XX-lea au uitat cu desăvârșire.

Abia acum, în ceasurile de restriște pentru nație, scriitorii încep să simtă nevoia unirii.

Fapta lui Kogălniceanu stă însă ca o mustrare, de dincolo de timp.

Dacia literară însemnează un moment crucial, o epocă, o generație de scriitori al căror scris e diferențiat prin note puternice de literatura anterioară. Dar, după două numere, *Dacia* e suprimată.

În 1844, împreună cu Vasile Alecsandri, Ion Ghica, C. Negruzzi și Panait Balș, Kogălniceanu scoate *Proștirea*. Cu titlul tăiat și cu îngrădiri grele ale cenzurii, revista durează totuși 11 luni.

Dela Kogălniceanu pornește o strânsă solidaritate a scriitorilor moldoveni și munteni.

În afară de scrierile apărute sub semnătură, Kogălniceanu tipărește câteva, ca traduse, pe când, de fapt, ele erau originale.

În scrierile critice ale sale, d-l N. Cartoian deosebește vederi largi și o judecată sănătoasă; în schițele de moravuri „darul ascuțit de observație, spiritul caustic, humorul sănătos”.

Se insistă asupra fragmentului de roman *Tainele inimii*, semnalat încă din 1915 de către N. Iorga.

D-l N. Cartoian reproduce mai multe fragmente în facsimil-manuscris, aducând ultimul cuvânt în favoarea paternității lucrării și totodată arată că *Tainele inimii* constituie „un document prețios al vieții sociale moldovenești din epoca redeșteptării naționale”.

Figura literară a lui Kogălniceanu se întregeste în mod fericit cu discursurile rostite. Generația tânără dela 1848 nu degeaba l-a numit Privighitoarea Moldovei.

Intr'un anume fel, în această privință, Kogălniceanu nu se poate asemăna decât cu N. Iorga.

„Kogălniceanu era un orator care nu cunoștea oboseala: vorbea ceasuri întregi, continua în mai multe ședințe; începea uneori în mijlocul unei camere ostile, intrerupt continuu de adversari, nelăsându-se dator nimănui; dar sfârșea totdeauna în aplauze prelungite. Era și un orator temut, care știe să-și reducă la tăcere adversarii printr'o ripostă vioaie, menită să-i infunde în ridicol. Dar în marile lui discursuri, când era vorba de interesele vitale ale țării, el refuza să răspundă la intreruperi, chiar atunci când erau jignitoare, pentru a menține discuția la înălțimea subiectului”.

Comunicarea d-lui profesor universitar N. Cartoian se încheie astfel: „Istoria literară nepărtinitoare, privind în urmă peste cele desfășurate, îi dă acum lui Kogălniceanu locul ce i se cuvine în generația lui: acela de a fi fost inițiatorul unui curent care a creat prin literatură unitatea sufletească necesară pentru înfăptuirea primului act al unității noastre politice și acela de a fi fost cel mai mare orator al timpului său”.

În *Anexe* ne sunt redată:

1. Tainele inimii, fragment de roman.

2. O autobiografie necunoscută.

3. Scrisori dela Wilhelm de Kotzebue către M. Kogălniceanu.

Mai multe facsimile din *Tainele inimii* și *Autobiografie* completează acest omagiu adus marelui bărbat de stat, moldovean.

Și din activitatea literară, ca și din cea politică a lui Kogălniceanu, generațiile de azi au de scos învățăminte din cele mai trainice.

Inzestrat de Dumnezeu cu daruri excepționale, a înțeles să pună aceste daruri în slujba neamului, indiferent de vicisitudinile unei vieți de atâtea ori neconformă cu felul lui de a vedea și a înțelege lumea.

Stilul d-lui N. Cartoian, ca întotdeauna clar și sintetic, dar de o veritabilă noblețe, dă acestei comunicări academice un caracter literar de prim ordin.

In jurul portativului

Concertul sopranei Maria Fiorenza Ciampelli

de Lia Bnsuloceanu

Institutul de Cultură Italiană a oferit Joi 19 Noembrie c. iubitorilor de muzică din Brașov, un prilej de aleasă desfășurare artistică, cu concertul sopranei Maria Fiorenza Ciampelli.

Pe linia marilor cântăreți care de câteva secole susțin cu arta lor gloria școlii italiene, D-na Ciampelli, printr'o muncă inteligentă și cu o rafinată sensibilitate artistică, a împins până la ultimile posibilități ale desăvârșirii tehnice, darurile înăscute pe care i le-a hărăzit soarta.

Vocea d-nei sale, frumos rotunjită în sonoritatea acutelor, capătă în notele grave accente de un dramatism sgușuitor, subliniind cu multiple resurse atât desenul melodic cât și sensul textului literar.

Dar D-na Ciampelli nu este numai o minunată cântăreață, ci și o artistă în cel mai larg sens al cuvântului. Din plastica statuară a atitudinilor, din jocul subtil al mâinilor, din mobilitatea expresivă

sivă a feței, d-sa crează o atmosferă sugestivă în jurul fiecărei piese interpretate. Și dacă mimica foarte marcată a figurii surprinde în primul moment, își dai curând seama că aceasta este condiția esențială a dicțiunii sale desăvârșite. Cu instinctul sigur al artistului de rasă, D-na Ciampelli trece peste grațiosul convențional și ușor accesibil, apropiindu-se de sferile înalte ale artei, unde puțini sunt cei chemați să pătrundă. Programul alcătuit de d-sa e încă o dovadă a acestei nobile atitudini. Cunoscuți autori de opere cum sunt Bellini, Donizzetti, Verdi, Rosini, ne-au fost prezentați sub o latură cu totul nouă, în piese de muzică de cameră, minunat puse în valoare de interpretarea inteligentă a cântăreței. Alături de aceștia, autori moderni ca: Respighi, Virgilio Mortari, Vincenzo Davico, Geni Sadero, au servit, prin arta rafinată și cu infinite nuanțe a D-nei Ciampelli, renumele mereu înnoit al muzicii italiene.

De prefurindenii

Tunisul

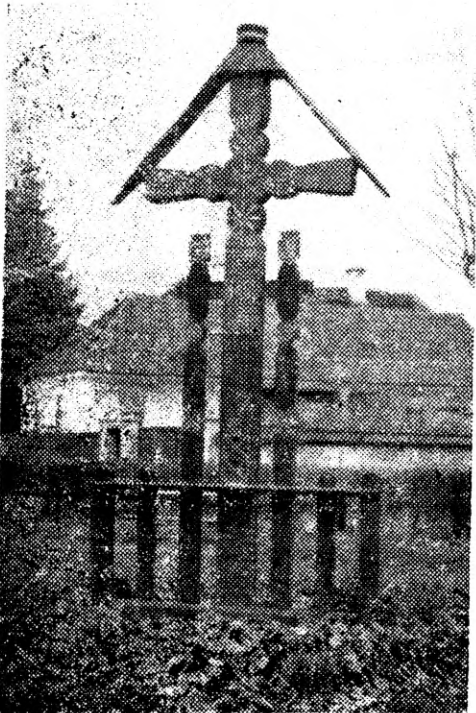
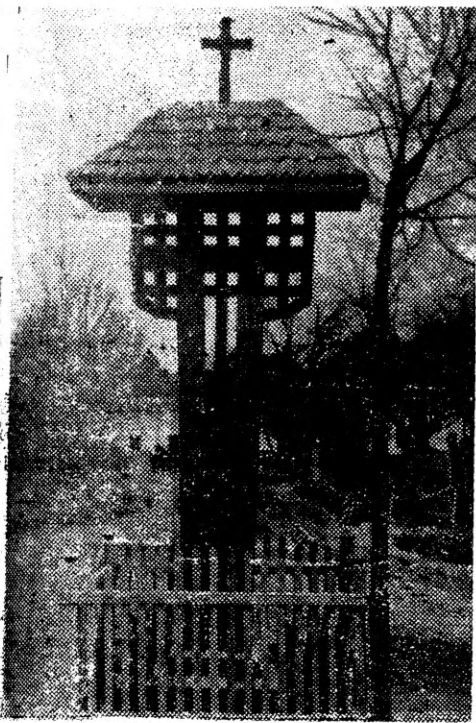
Tunisul e partea cea mai răsăriteană a Africii de Nord franceze, având o întindere de 125.130 km. pătrați și dispunând de un capital uman de peste 2.630.000 locuitori, berberi, arabi, turci și 213.000 europeni, dintre care 108.000 sunt francezi și 94.000 italieni. Capitala, care se cheamă tot Tunis, e așezată în golful cu același nume, în colțul cel mai nordic al Africii. Nu departe de aici se află adevăratul port de războiu francez, Bizerta, într'un loc în

Concertul s'a încheiat cu două arii de operă, gen de care D-na Ciampelli s'a apropiat numai în ultimii ani, d-sa începându-și cariera ca interpretă de muzică de cameră. Amănuntul nu e lipsit de interes; el explică mai bine decât orice titluri academice, stilul sobru — chiar și în cele mai dramatice efecte — și cizelat până'n ultimele detalii, al acestei valoroase artiste, sărbătorite astăzi nu numai pe scenele celor mai celebre teatre italiene, ci și pe acelea ale teatrelor germane.

Marea Mediterană, în care, din pricina insulei, Sicilia așezată vis-a-vis, a luat naștere o trecătoare maritimă largă de vreo 200 km. care desparte Marea Mediterană într'un basin oriental și unul occidental. Se înțelege deci că Tunisul are o mare importanță strategică. Importanța lui economică este la fel de mare. Exportul principal constă din cereale, ulei de palmieri, fier, zinc, vin, fructe și pește, atingând în timp de pace cifra de 1.200.000 franci. Recolta de grâu din 1938 a ajuns în Tunisia la 3,8 mil. dublidedcalitri, orzul 1,3 mil. dublidedcalitri, uleiul de palmieri, 300.000 dublidedcalitri. Aceste cifre dovedesc importanța rolului pe care Tunisul îl juca în aprovizionarea Franței și primăjdia pe care o aduce atacul anglo-saxon față de interesele franceze din Africa de Nord.

Colaboratorii

noștri sunt rugați să ne trimită articole scurte. Lipsa de hârtie, tot mai simțită, nu ne permite să înmulțim numărul paginilor.

Din trecutul economic al orașului Brașov.
Relațiile economice ale lui Ștefan cel Mare
cu Brașovul.

Necesitatea legăturilor comerciale dintre Brașov și Moldova pe vremea lui Ștefan cel Mare

de Dr. Emil Micu

I.

Domnia lui Ștefan cel Mare, de aproape o jumătate de secol (1457—1504) reprezintă cea mai fecundă epocă din istoria țării Moldovei, sub toate aspectele.

Figura atât de complexă în manifestări și totuși perfect unitară în arta de a governa a acestui domnitor, care prin ținuta sa a atras admirația tuturor contemporanilor, s'a manifestat în chip strălucit nu numai în orânduirea politică și militară a țării, ci și pe tărâmul economic, asigurând Moldovei, printr'o gospodărie chibzuită, un comerț înfloritor care, reversând asupra țării bogății numeroase din multe părți ale lumii, au dăruit orașelor Moldovenești o prosperitate economică ne mai întâlnită până atunci.

Înțelegând rostul activității economice ca principală putere creatoare în menținerea Statului, grija Domnului Moldovean s'a îndreptat de la început asupra acestui domeniu, căutând să mențină relațiile economice vechi prin confirmări de privilegii și să creeze altele noi, prin drepturi acordate negustorilor străini în virtutea cărora aceștia își puteau desvolta, în condițiuni optime, activitatea lor comercială.

Astfel, la 3 Iulie 1460 Ștefan cel Mare a reînnoit tratatul comercial pe care-l încheiase Alexandru cel Bun cu Liovul, confirmând vechile privilegii ale negustorilor lioveni pentru orice fel de comerț — import, export, tranzit — cu

Moldova, iar doi ani mai târziu, în 25 Ianuarie 1462, dă un nou privilegiu adresat „burgmistriului și tuturor domnilor și sfetnicilor de frunte și tuturor negustătorilor din orașul Liovului, mari și mici, ca să fie volnici și slobozi să vie la noi, în țara noastră, cu toate negoațele și mărfurile lor, să cumpere și să vândă fără nicio zăbavă sau pagubă”.

Dar o importanță deosebită, în vederea dezvoltării legăturilor comerciale, a arătat-o Ștefan cel Mare, încă dela începutul Domniei Sale, orașului Brașov.

Ștefan cel Mare, gospodar desăvârșit, nu putea neglija importanța economică a acestui principal oraș comercial de graniță, care jucase un rot hotărîtor în economia Principatelor Române de până atunci.

Intr'adevăr, încă de pe vremea lui Vlaicu Vodă (1364—1377) și chiar mai înainte, orașul Brașov dobândise o faimă comercială bine cunoscută. Așezat la un principal defileu al munților Carpați, dezvoltarea sa economică a fost hotărîrită de însăși orientarea economică a Transilvaniei spre Țările Române.

Negustorii brașoveni au înțeles de timpuriu că spațiul lor vital de expansiune economică îl constituie teritoriile Principatelor Române, de aceea au căutat să-și asigure exercitarea comerțului la adăpostul privilegiilor comerciale pe care Domnii români s'au grăbit să le acorde, aducând prin aceasta un real folos și țărilor lor.

Strigături hunedorene

Să te văd lume arzând
N'ăș mai sări să te slâng
Ci-ăș sări să te aprind.
Să te văz arzând în pară
N'ăș ieși nici până-afară
Dacă văd că n'am tihneală.
Să te văz arzând cu foc

Nici nu m'ăș clăti din loc
Dacă văd că n'am noroc.
Arde-ai lume din trei părți
Din trei părți cu lemne verzi
Și de-o parte cu uscate
Că n'avui noroc nici parte
Numa, de străinătate...

Culese de Nicolae M. Isac

105 ani de luptă românească are
„GAZETA TRANSILVANIEI”

Catedre și ore vacante

La Liceul Comercial „A Bârseanu” Brașov sunt vacante următoarele catedre și ore:

Științe comerciale 15 ore,
Româna 7 ore,
Italiana 8 ore,
Franceza 6 ore,
Naturale cu fizico-chimice 14 ore.

Solicitanții vor înainta cererile lor Inspectoratului Școlar Regional, București, Str. Epureanu 18.

Funcționari, Intelectuali!

Cu Lei 104.-

Restaurantul Consiliului de Patronaj „VICTORIA” din localul Prefecturii, oferă o masă substanțială și gustoasă la prânz și seara compusă din 3 feluri de mâncări. — Servesc și alte consumații (vin, bere, etc.) Deschis dela ora 12,30-15 și dela 19-22 în fiecare zi.

Din lumea largă

Corsica

Pentru a se preveni intențiile de invazie ale anglo-saxonilor, alături de zona neocupată a Franței, în care forțele armate ale Axei ocupă marele port comercial Marsilia și porturile de războiu Toulon și Nisa, insula franceză din Mediterană — Corsica — a fost cuprinsă în planul strategic al Axei, prin debarcarea trupelor italiene. Corsica are o suprafață de 8722 km. pătrați, fiind astfel ceva mai mică decât Bucovina și având peste 323.000 locuitori. Această regiune muntoasă are o climă extrem de blândă, care favorizează creșterea fructelor sudice, vița de vie și cânepa. Locuitorii Corsicei, de origine italiană, sunt mai ales pescari și păstori. Capitala Ajaccio este însă un punct strategic și un port, care oferă foarte bune posibilități pentru adăpostul navelor de războiu. Din anul 1299 până în 1768, Corsica a fost în stăpânirea orașului Genua, după aceea a fost cumpărată de Franța

Femeile medici în Germania

Numărul femeilor medici din Germania, care în 1939 era în vechiul Regat de 5843, s'a ridicat, în 1942, la 9426. În această cifră sunt cuprinse și cele 1200 de doctorițe ce se află în fosta Austrie, Țara Sudeților și ținuturile răsăritene. Totuși, făcându-se procentajul se constată o urcare de 40% față de 1939, cifră ce e de asemenea superioară celei din 1937 cu 42%. Din totalul femeilor medici din Reich 54,7% sunt căsătorite, o statistică arătând că în 47,1% din cazuri soții sunt de asemenea doctori. Mai mult de jumătate din numărul doctorițelor germane își fac serviciul în clinici și case de sănătate, iar dintre cele liber profesioniste, 31% sunt medici de specialitate. Deși cele mai multe sunt specializate în boli de copii, totuși nu există nicio ramură a acestui domeniu în care ele să nu activeze. (RDV).

Gazeta Transilvaniei

E susținută de abonații ei.

Asociațiunea „Astra” Brașov
împlinește tot ce nu se ajunge.
Se gândește cineva la asta?

TIPOGRAFIA

„ASTRA”

Execută orice tipăritură
sau lucrare de legătorie

Telefon 1102

Aveți încredere într'o întreprindere curat românească.

Atelierele: Str. Lungă No. 1. (în curtea cinematografului „ASTRA”)

INTREPRINDERE INDUSTRIALĂ DIN BRAȘOV
caută

TÂNĂR DESTOINIC

cu cunoștințe comerciale, pentru voiajor. Trebuie să poseadă limba română, germană și eventual maghiară. Este de dorit angajare imediată. A se adresa la redacția ziarului sub „DISPONIBIL”.

Informațiuni

Conferințele Extensiunii Academice

Potrivit tradiției sale, Extensiunea Academică din Cluj-Brașov organizează pentru acest an școlar un ciclu de 15 conferințe publice, care se vor ține în sa'a festivă a Liceului „A. Șaguna” în fiecare Duminică, la ora 11.30 a. m.

Inaugurarea lor are loc Duminică, 29 Noembrie, ora 11.30 a. m. când d-l prof. I. Mateiu va desvolta subiectul: **Câteva prefețe ardeleni ale unității românești.**

Farmacii de serviciu

Intre 21—28 Noembrie c. sunt de serviciu în timpul prânzului, precum și Duminică, următoarele farmacii care în cazuri urgente eliberează medicamente și noaptea:

Neustädter Eugen „La Ingerul Păzitor”, Cetate, Piața Libertății No. 5 și Cuteanu Gheorghe „La Stea”, Brașovul Vechiu, Str. Lungă No. 1.

Adunarea generală

a Despărțământului „Astra”-Brașov

Convocare

Membrii Despărțământului central județean „Astra” Brașov sunt convocați în adunare generală ordinară, care va avea loc Duminică, 29 Noembrie 1942, orele 11 a. m. în comuna Codlea (Școala nouă).

ORDINEA DE ZI

- 1.) Deschiderea adunării.
- 2.) Alegerea a trei verificatori ai procesului verbal.
- 3.) Verificarea delegaților celorlalte Cercul culturale din jud. Brașov.
- 4.) Raport general pe anul 1941-42.
- 5.) Raportul casei pe anul 1941.
- 6.) Raportul Comisiei pentru verificarea gestiunii pe anul 1941.
- 7.) Descărcarea comitetului de gestiunea anului 1941.
- 8.) Stabilirea bugetului pe anul 1942.
- 9.) Alegerea Comisiunii pentru verificarea socotelilor de anul 1942.
10. Propuneri și interpelări.
- 11.) Inchiderea adunării.

Președinte, Secretar,
Dr. Nicolae Căliman Ion Colan
medic prof.

Notă

Conform Statutelor și Regulamentului „Astrei” drept de vot au toți membrii cu taxa achitată la zi, iar eventualele interpelări trebuie formulate, în scris, comitetului cu cel puțin 3 zile înainte de ținerea adunării generale.

Adunarea generală va fi precedată de conferința d-lui prof. Ion Colan:

«Un 1 Decembrie care vine».

Căutăm urgent spre angajare
**un casier, un secretar
contabil și un bucătar**
(bucătăreasă)

de preferință din cei care nu
au obligații militare.
Orice informațiuni se poate lua
dela Direcția Spitalului Z. I. 162

Comand. Spît. Z. I. 162
Medic Major,
Dr. Ungureanu Valeriu

Cronica Războiului

Ardelenii

Vălvătăi și coloane de fum negru se ridică pe întinderea unde se afla, până mai ieri, Stalingradul, marele centru de comerț și comunicații de pe Volga. Bombardiere în picaj lovesc cuiburile de rezistență ale bolșevicilor, în vreme ce armatele pedestre cuceresc, punct cu punct, toate aceste întăriri, unde disperarea apărătorilor se ridică până la absurditate.

Mai la Sud de această viziune apocaliptică, fac de strajă, de două luni de zile, neînfricatele unități ardeleni. Privirea lor se ridică spre zarea depărtată, unde marea cetate rusească se topește sub puterea focului și a exploziilor. În același timp ei adulmecă împrejurimile, de unde pot răsări noi valuri inamice, hotărâte să încerce imposibilul. Mânile stau încleștate pe arme, căci în ultima vreme bolșevicii atacă de zor, risipind oameni și muniții, încercând să se degajeze din strânsoare și chiar să învăluiască frontul advers, deși văd că speranțele lor se destramă dela o zi la alta.

Ardelenii rezistă cu tenacitatea intrată în tradiția generațiilor deprinse să suporte și cele mai grele încercări, lovind indelat și cu efect.

Din Octombrie până azi, zidul de granit al Ardelenilor a stat de strajă la apus de Volga. Zi și noapte ei rezistă unei presiuni din partea inamicului disperat. Mai ales în ultimele zile, în sectorul dela Sud de Stalingrad, Rușii au pus în joc zeci de tancuri, batalioane peste batalioane, avioane și au făcut o neasemuită risipă de muniții.

Situația pe fronturi

Noi intenții ofensive ale bolșevicilor

Știrile militare transmise azi se referă, în marea lor majoritate, la frontul din răsărit și mai ales la sectorul de Sud al acestui front. Faptul acesta a contribuit ca atenția cercurilor militare berlineze să se îndrepte asupra acestui front, de unde se anunță că în regiunea Stalingrad bolșevicii nu întreprind numai atacuri obișnuite, ci că acțiunea lor pare să urmărească o țintă operativă de proporții însemnate.

În sectorul dintre Don și Volga bolșevicii au atacat dela Nord, cu forțe puternice, pozițiile aliate. Comunicatele militare germane au înregistrat de câteva zile aceste atacuri, accentuând în diferite rânduri, în mod elogios, faptul că toate atacurile îndreptate împotriva pozițiilor ocupate de trupele române, au fost zădărnice, respectiv respinse în mod categoric și că bolșevicii au suferit mari pierderi. Acum s'au produs în acest sector atacuri și din spre Sud, din direcția stepei Calmuciei. Aceste atacuri par să urmărească și ele însemnate scopuri operative și anume, de a atinge Donul, spre a putea degreva Stalingradul, unde trupele germane și aliate s'au stabilit în mod temeinic, într-o bună parte a orașului.

Dar și de data aceasta Ardelenii au dovedit că sufletul e mai tare decât fierul, jertfindu-se pe poziții, cu mâinile încleștate pe arme. Ostași fideli și de neprețuit, Ardelenii luptători de pe Volga, își dau cu prisosință contribuția lor prețioasă la cartea vitejiei românești.

În hotărârea lor recunoaștem vechea armată a Ardealului românesc, acea armată lipsită de armuri strălucitoare, dar strălucind prin fapte de vitejie neegalată.

Sunt urmașii celor care sub comanda lui Horia o porneau cu coasa împotriva tunurilor grofilor, biruindu-i. Sunt aceiași pumni aspri din vremea legiunilor Ianului.

Estă aici întregul suflet care a înscris paginile cele mai frumoase ale luptelor de eliberare de sub jug străin, între hotarele plâsmuite ale celei mai trufașe monarhii absolutiste.

Dar, mai ales, trăiește în aceste piepturi sufletul generațiilor care au văzut împlinindu-se visul milenar al Unirii și au văzut, apoi, năruindu-se acest vis frumos.

În fața Stalingradului fac astăzi de strajă cele mai viteze unități ardeleni, înfățișând nestrămutata conștiință românească a provinciei încununată de Munții Carpați, Munții Rodnei și Munții Apuseni. Sub ploaie de foc, în permanentă hărțuială, veșnic la pândă pentru a lovi inamicul.

Ele ne dau puterea să fim, după nevoie, biciu de foc și stâncă de granit. Ele, chează viațuiri noastre libere peste vremuri.

După cum se precizează la Berlin, intenția bolșevicilor a fost observată la timp și comandamentul german a luat toate măsurile spre a zădărnici și această nouă ofensivă.

Activitatea în sectorul Leningradului

În zona încercuită dela Leningrad, detașamentele sovietice protejate de artilerie, care au încercat să treacă fluviul Neva, folosind numeroase ambarcațiuni, au fost nimicite de focul concentrat al tuturor armelor germane. Celelalte forțe sovietice, care erau stabilite pe malul răsăritean al Nevei, au fost scoase din pozițiile și cuiburile lor de rezistență, prin lupte corp la corp și au fost lichidate.

În această zonă, formațiunile de atac germane au cucerit 60 de cazemate, mai multe cuiburi de rezistență și poziții de tragere.

Luptele din Caucaz

În sectorul superior și inferior al Terekului, în Caucazia, caracteristica operațiunilor angajate, atât la răsărit de Alagir, cât și în regiunea dela răsărit de Mozdok, este o succesiune de acțiuni locale, ofensive și defensive, de atacuri și contra atacuri.

Din informațiile date de către Co-

de **Mardare Mateescu**

mandamentul german, pierderile inamicului sunt foarte grele. Între 25 Octombrie și 19 Noembrie, în această regiune s'au luat 18.300 de prizonieri și s'au distrus sau capturat 189 de tancuri, 288 de tunuri și 630 de arme grele de infanterie.

Situația d'n Cirenaica

Pe teatrul de războiu din Africa de Nord, în Cirenaica, armata italo-germană a continuat retragerea în zona litorală și a ajuns la Agedabia. Fortul Benghazi, ocupat de trupele britanice, nu mai poate fi folosit, din cauza vaselor scufundate de Germani în interiorul său, ca și a distrugerii instalațiilor sale.

În general, în Africa de Nord se deosebesc trei centre de activitate. Primul este sectorul Cirenaicei, al doilea sectorul Tunisului, unde trupele Axei se fixează în mod serios în regiunea dintre Tunis și Bizerta și, în sfârșit, sectorul cuprins între Oran și frontiera Tunisului, bombardată repetat de flota aeriană italo-germană.

Dintre aceste trei centre sectorul Cirenaicei și cel dela Tunis au o deosebită importanță. Regiunea Agedabia, unde s'au fixat actualmente trupele mareșalilor Rommel și Bastico, prezintă aceleași caracteristici ca și regiunea El Alamein, unde britanicii au fost ținuți pe loc vreme îndelungată. Din această regiune a Agedabiei și El Agheila, britanicii au mai fost întorși odată din drum de către trupele italo-germane.

Din regiunea Tunisului și în special din zona frontierei occidentale a acestui ținut, se menționează numai angajamente între patrule mici anglo-americane și italo-germane. Atacuri aeriene și submarine germane s'au dat în regiunea Gibraltarului și a porturilor Alger și Phillippeville, pe coasta Algeriei, împotriva vaselor de transport anglo-americane.

Ultimele știri primite în legătură cu desfășurarea operațiunilor din Africa de Nord, arată că în stadiul operațiunilor de aici au intervenit elemente noi, care ar putea să însemneze o nouă fază a luptelor.

În Libia, trupele germano-italiene ar fi atins un punct în care vor putea să reziste cu succes înaintării britanice. Acest punct este de sigur cel de care am vorbit mai sus, el fiind protejat spre interior de mlaștini sărate, imposibil de trecut, iar spre exterior de Marea Mediterană.

În Tunisia se arată că se vor desfășura în curând lupte de factură mai mare între trupele Axei și americani. S'au produs chiar ciocniri cu rezultat favorabil trupelor germano-italiene, astfel că, în acest sector, ne putem aștepta la evenimente chiar în cursul săptămânii de față.

Redactor responsabil
ION COLAN